

Alena VESELÁ, *Padesátá léta 20. století v zrcadle české satiry. Obraz dvou let (1954 a 1955) v konferencích Svazu československých spisovatelů a časopisu Dikobraz.* Bakalářská práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice 2010, 66 stran+71 příloha.

Posudek vedoucí práce:

Padesátá léta dvacátého století v Československu v současné době představují objekt zvýšeného zájmu historiků. Jedním z komponentů jejich hrůzně groteskní ideologické struktury byla bezesporu satira, nástroj výchovy, chvály i trestu, jímž se paradoxně kultura „sblížovala s lidem“ natolik, že dirigovala masové sympatie a zejména antipatie úspěšněji než jakákoliv politická vyhláška. Po sovětském vzoru měla metoda společenského výsměchu, jenž je hlavním cílem ex offio vyvolané satirické vlny daného období, napomáhat likvidaci „pozůstatků buržoazního myšlení“ tam, kde selhávala politická represe. Důvěru v efekt dobře naprogramované satiry jako jakéhosi „samočisticího“ společenského prostředku v českém prostředí posilovala domácí „smíchová“ tradice, mnohokrát prověřená v obraně vůči nepříznivému národnímu osudu. Chronologie instrukce: Georgij Malenkov – Antonín Zápotocký – Jan Drda, vedoucí k rozkvětu české/československé politické satiry tak rozhodně nebyla pouhým vnuceným implantátem.

Hlavním projevům výše naznačené tendence věnuje pozornost předkládaná práce slečny Veselé, když se zaměřuje na konferenční jednání československých spisovatelů věnovaná satíře a jí zasvěcený specializovaný časopis. S působením obou fenoménů souvisí zvolené roky, jejichž prostřednictvím autorka do padesátých let vstupuje. Zdařile kompilativní přípravou k vykreslení vztahových souvislostí československé satiry v padesátých letech je přehledová první kapitola ujasňující sám pojem satira. Vzhledem k tomu, že jde o historickou, nikoliv literárně vědnou práci, i k tomu, že u nás dodnes není přesně vymezená hranice mezi humorem a satirou a že až na nepatrné výjimky satíře chybí svéprávná ironie (o sarkasmu nemluvě) nesená intelektuální převahou, jak ji známe z britské literární tradice, je přehled vývoje pojmu satira od samotných počátků po české modifikace na místě.

Druhá a třetí kapitola nesoucí hlavní sdělení práce se věnují budovatelské satíře jako výsledku spisovatelských jednání (2.) a Dikobrazu jako reflexní ploše jak těchto jednání, tak

zkresleného obrazu společnosti (3.). Oceňuji, že obrazové přílohy k bakalářské práci tvoří integrální součást jejího obsahu – snad jen v jejich číslování stačilo sdružení podle témat, nikoliv uvádění samostatných jednotlivin. Reprodukce jsou stejně jako přiložené grafy výsledkem pečlivého třídění materiálu dvou ročníků časopisu Dikobraz a spolu s nimi vytvářejí strukturu odlidštěné společnosti, jež nežije, ale bojuje s „vnitřními i vnějšími nepřáteli“, „přežitky“ a „obecnými chybami“. Kreslená satira ze stránek Dikobrazu sloužila doposud především jako vhodný ilustrativní materiál k výzkumům jiného typu pramenů. Alena Veselá se pokusila uchopit materiál dvou ročníků periodika jako samostatnou strukturu a podařilo se jí to. Pokud bude ve svém výzkumu pokračovat, bylo by vhodné tuto eliminovanou strukturu potvrdit i literárně a výtvarně, autorsky i čtenářsky atp., což již záměr bakalářské práce překračuje.

Alena Veselá prokázala, že zásady řemesla historické práce ovládá; detailní studium zvoleného pramene a schopnost klást si funkční otázky jí umožnily napsat přínosný text, v němž se nevyskytují závažné stylistické ani gramatické prohřešky. Její bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm

v ý b o r n ě.

V Českých Budějovicích 22. srpna 2010

doc. Dagmar Blümllová, CSc.